

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2021,

kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

V zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 212/2016 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 191/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 244/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 469/2020 Sb. a zákona č. 540/2020 Sb., se za § 67b vkládá nový § 67c, který zní:

„§ 67c

(1) Při zvýšení důchodů v pravidelném termínu v roce 2022 se k částce zvýšení procentní výměry důchodu stanovené podle § 67 přičte částka 300 Kč.

(2) Jsou-li splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů, náleží dodatečná částka zvýšení podle odstavce 1 k procentní výměře toho důchodu, který se vyplácí v plné výši (§ 4 odst. 2 věta první).“.

Čl. II **Účinnost**

Tento zákon nabývá účinnosti dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

D ů v o d o v á   z p r á v a

Obecná část

Návrh zákona se týká výše důchodů a obsahuje opatření v oblasti důchodového pojištění, které spočívá v mimořádném zvýšení důchodů o 300 Kč v rámci pravidelného zvýšení důchodů v roce 2022, a to prostřednictvím zvýšení procentní výměry.

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované úpravy

Návrh na mimořádné zvýšení procentních výměr důchodů je reakcí na skutečnost, že očekávané zvýšení důchodů od ledna 2022 bude výrazně nižší (u průměrného starobního důchodu okolo 450 Kč), než jaké bylo zvyšování důchodů v posledních letech (u průměrného starobního důchodu mezi 800 a 900 Kč). Navrhuje se proto ještě dodatečné zvýšení, a to v jednotné výši pro všechny příjemce důchodů.

Tímto opatřením se přispěje ke zvýšení životní úrovně všech příjemců důchodů přiznaných do konce roku 2021. Relativně se posílí více příjmy poživatelů nízkých důchodů a sníží se poněkud relativní rozdíly mezi důchody osob s různými předdůchodovými příjmy.

Procentní výměra důchodu je součástí každého důchodu, přičemž při souběhu více důchodů má důchodce nárok na více procentních výměr, a proto je, s ohledem na záměr zvýšit důchod každému důchodci v úhrnu o 300 Kč, nutné zajistit, že při souběhu nároku na výplatu více důchodů bude mimořádné zvýšení náležet pouze jednou. Tento stav bude zajištěn tak, že při takovém souběhu se o 300 Kč zvýší jen procentní výměry důchodů, jejichž procentní výměra není krácena pro souběh, tj. procentní výměra náležející k důchodu vyplácenému v plné výši (procentní i základní výměry).

B. Zhodnocení souladu s ústavním pořádkem České republiky

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a na čl. 1 a čl. 3 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

C. Zhodnocení slučitelnosti s předpisy Evropské unie a judikaturou soudních orgánů Evropské unie

Návrh není v rozporu s právními předpisy Evropské unie, zejména pak s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcím předpisem k tomuto nařízení, tj. nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09, a se směrnicí Rady EHS 79/7 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v otázkách sociálního zabezpečení. Návrhem zákona není do právního řádu České republiky implementováno právo EU a návrh zákona není s právem EU v rozporu. Relevantní judikatura vztahující se k předmětné problematice není.

D. Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Česká republika je v oblasti důchodového pojištění vázána dvoustrannými a mnohostrannými úmluvami. Mezi mnohostranné úmluvy patří Úmluva MOP č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení, Úmluva MOP č. 128 o invalidních, starobních a pozůstalostních dávkách a Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Navrhovaná opatření nejsou s dvoustrannými a mnohostrannými úmluvami, které Česká republika ratifikovala, v rozporu a tyto úmluvy plně respektují.

E. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Dopad na státní rozpočet

Navrhovaným opatřením dojde ke zvýšení vyplácených důchodů a tím i výdajů státního rozpočtu na dávky důchodového pojištění.

V období střednědobého rozpočtového výhledu, tedy v letech 2022 – 2024, dojde vlivem navrhovaného opatření ke skokovému nárůstu výdajů na důchody. V roce 2022 budou výdaje na důchody o 10,6 mld. Kč vyšší, než při zachování současného právního stavu. V dalších letech pak bude docházet k pozvolnému dalšímu růstu výdajů na důchody. Výdaje na důchody budou v letech 2023 a 2024 vyšší o 10,9 mld. Kč a 11,1 mld. Kč. Tento růst bude vyvolán vyšší úrovní důchodů, která povede k mírně vyšší valorizaci důchodů. V horizontu střednědobého výhledu budou kumulované dodatečné výdaje na důchody představovat přibližně 32,6 mld. Kč.

Dodatečné výdaje způsobené zvýšením příplatků k důchodům by činily cca 45 mil. Kč ročně; příplatky k důchodům náležejícím podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb. a zákona č. 357/2005 Sb. osobám rehabilitovaným a účastníkům odboje se zvyšují ve stejných termínech a stejným způsobem jako procentní výměry důchodů.

Dopad na ostatní veřejné rozpočty

Na ostatní veřejné rozpočty nemá návrh zákona žádný vliv.

F. Sociální dopady a dopady na rodiny a specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Sociální dopady

Navržená změna povede ke zlepšení příjmové situace důchodců, neboť dojde u každého příjemce důchodu k dodatečnému plošnému zvýšení důchodů o 300 Kč. Relace průměrného starobního důchodu k průměrné hrubé mzdě (tzv. náhradový poměr) se vlivem navrhovaného opatření oproti současnému právnímu stavu zvýší o 0,8 p. b. a reálná hodnota důchodu vzroste o dodatečných 2,8 %.

Dopady na rodiny a specifické skupiny obyvatel

Návrh zákona bude mít na rodiny a specifické skupiny obyvatel pozitivní dopad, pokud bude pobírán některý z důchodů; návrh zákona se týká i zvyšování důchodů invalidních a pozůstalostních (vdovských, vdoveckých a sirotčích).

G. Zhodnocení dopadů ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákoně o důchodovém pojištění neobsahuje ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci. Předmětem navrhovaného zákona je zvyšování důchodů, jehož principy toto právo nijak nenarušují a nevedou k diskriminaci. Návrh zákona platí stejně pro muže a ženy a vztahuje se na vdovské i vdovecké důchody.

Nároky na dávky důchodového pojištění, způsob stanovení jejich výše a podmínky pro jejich výplatu obsahuje zákon o důchodovém pojištění, přičemž jedním ze základních principů je stejná (tj. nediskriminující) právní úprava pro všechny pojištěnce, tedy mimo jiné i bez ohledu na pohlaví. Přesto byl na konci roku 2020 mezi průměrným důchodem starobních důchodců mužů a žen důchodkyň rozdíl ve výši 1 587 Kč a průměrný starobní důchod žen byl o 10,7 % nižší, než průměrný starobní důchod mužů. Tento rozdíl má dvě hlavní příčiny, a to nižší důchodový věk žen (důsledkem nižšího důchodového věku žen je kratší doba pojištění) a rozdílná úroveň mezd mužů a žen.

Předmětem navrhovaného zákona je úprava způsobu stanovení zvyšování důchodů, kdy základní principy, které jsou v souladu se zásadou rovného zacházení, nejsou nijak narušeny a tato úprava tedy nevede k diskriminaci. Vzhledem k tomu, že navrhované opatření nezasahuje do žádné z výše uvedených příčin způsobujících ve svém důsledku rozdílnou výši průměrného důchodu mužů a žen, nemá ani žádný potenciál tento stav měnit. Návrh zákona má tedy neutrální dopad na rovnost žen a mužů.

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí České republiky

Návrh zákona nemá vliv na podnikatelské prostředí.

I. Zhodnocení dopadů na životní prostředí

Návrh zákona nemá dopad na životní prostředí.

J. Zhodnocení dopadů ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Návrh zákona se netýká úpravy ochrany soukromí ani nezasahuje do úpravy ochrany osobních údajů.

K. Zhodnocení korupčních rizik

Návrh zákona nepřináší žádná korupční rizika.

L. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh zákona nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu.

M. Odůvodnění návrhu na vyslovení souhlasu Poslaneckou sněmovnou v prvním čtení

Navrhuje se požádat Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o vyslovení souhlasu s návrhem zákona již v prvním čtení podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, a to z časových důvodů.

Na zákon bude navazovat příprava, projednání a schválení nařízení vlády upravujícího zvýšení důchodů a nařízení vlády upravujícího zvýšení příplatků k důchodu, což si vyžádá určitý čas, přičemž pro vydání těchto nařízení vyplývá ze zákona o důchodovém pojištění (z § 67 odst. 16) časový limit, a to 30. září 2021 (nepřekročení tohoto limitu je důležité též pro plátce důchodů, aby měli potřebný čas na zajištění realizace zvýšení důchodů a příplatků k důchodu).

Zvláštní část

K čl. I

Cílem navrhovaného opatření je přispět ke zvýšení životní úrovně důchodců nad rámec obecných pravidel pro zvyšování důchodů. Zvýšení procentní výměry o pevnou částku, jednotnou pro všechny důchodce, zajistí, že bude přidáno nad rámec pravidelné valorizace všem příjemcům důchodů stejně. Navrhuje se nejprve zvýšit procentní výměru důchodu podle standardních valorizačních pravidel obsažených v § 67 zákona o důchodovém pojištění, tj. o určité procento vycházející z růstu cen a jedné poloviny růstu reálné mzdy, a poté k takto zvýšené procentní výměře přičíst ještě jednotnou pevnou částku 300 Kč, takže pevná částka splní svůj účel, aby byla pro všechny důchodce stejná. Je odůvodněné, aby v případě nároku na výplatu více důchodů náleželo toto dodatečné zvýšení nad rámec obecných pravidel jen jednou, protože jinak by byli důchodci, kteří pobírají dva důchody, neodůvodněně zvýhodněni oproti důchodcům, kteří mají nárok na výplatu pouze jednoho důchodu.

K čl. II

Návrh zákona je potřeba přijmout urychleně, neboť z navrhovaného zvýšení bude vycházet nařízení vlády o zvýšení důchodů v roce 2022, které podle § 67 odst. 16 zákona o důchodovém pojištění vláda schvaluje do 30. září 2021. Účinnost zákona se proto navrhuje se zřetelem na tuto skutečnost, aby mohlo být včas přijato nařízení vlády o zvýšení důchodu v roce 2022 (od 1. ledna) a nařízení vlády o zvýšení příplatků k důchodu a plátců důchodů se tak mohli administrativně připravit na zvýšení důchodů a příplatků k důchodu v lednu 2022.

V Praze dne 31. května 2021

Předseda vlády:
Ing. Andrej Babiš v.r.

Ministryně práce a sociálních věcí:
Dipl.-Pol. Jana Maláčová, MSc. v.r.